

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 4

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

April 2025

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
April 2025

Tashkent 2025

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA XALQARO STANDARTLASHTIRISH TLABLARI

Djumaev Mamanazar Irgashevich
p.f.n. professor Nizomiy nomidagi pedagogika universiteti

Annotatsiya. *Ta'limni takomillashtirish va modernizatsiyalash ta'limd ilg'or mamlakatlar tajribasini o'rganishva ularga tenglashish uchun xalqaro standartlashtirish tarixi va taraqqiyotiga va jarayonli yondashuv ta'lim tashkilotining siyosati, maqsadlari va strategik rejalariga muvofiq ko'zlangan natijalarga erishish mazmuni haqda ma'lumot beramiz.*

Kalit so'zlar. *Ta'lim, sifat, tenglashish, samaradaorlik, xalqaro standartlashtirish, ahamiyat va mohiyat.*

Аннотация. *В целях совершенствования и модернизации образования, изучения опыта передовых стран в образовании и выравнивания с ними, приводится информация об истории и развитии международной стандартизации и содержании процессного подхода к достижению желаемых результатов в соответствии с политикой, целями и стратегическими планами образовательной организации.*

Ключевые слова. *Образование, качество, равенство, эффективность, международная стандартизация, важность и сущность.* THE ESSENCE OF

Abstract. *In order to improve and modernize education, study the experience of advanced countries in education and equalize with them, we provide information on the history and development of international standardization and the content of a process approach to achieving the desired results in accordance with the policy, goals and strategic plans of the educational organization.*

Keywords. *Education, quality, equality, efficiency, international standardization, importance and essence.*

KIRISH

Ta'lim olishga bo'lgan rag'bat o'quvchi hamda o'qituvchi ishtirokidagi o'quv-bilish faoliyati asosining shakllanishida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Yaqin o'tmishda o'quvchining ta'lim jarayonidagi ishtiroki nazariy bilimlarni qabul qilib oluvchi va o'zlashtirilgan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalarni namoyish etuvchi sub'ekt sifatidagi roli bilan kifoyalangan bo'lsa, ta'lim taxnologiyasi talablariga ko'ra o'quv ta'lim jarayonining etakchi sub'ekti, asosiy ijrochisi sifatida ko'rinadi[4].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

ISOning qisqacha tarixi. ISO — International Organization for Standardization (Xalqaro standartlashtirish tashkiloti) degan ma'noni anglatadi. Bu milliy standartlashtirish tashkilotlarining butun dunyo federatsiyasi bo'lgan tashkilot. Yunon tilidan tarjima qilingan “ΙΣΟΣ” (ISOS) so'zi “teng” degan ma'noni anglatadi, shuning uchun Xalqaro standartlashtirish tashkiloti dunyoning barcha tillari- da ISO (ISO) qisqa nomiga ega

Xalqaro standartlashtirish bo'yicha birinchi urinishlar 1906 yilda, ishlab

chiqarilgan mahsulotlar sifatini birlashtirish uchun Xalqaro Elektrotexnika Komissiyasi tashkil etilganda amalga oshirildi. Ushbu xalqaro mahsulotni standartlashtirish borasida tashlangan qadam 1946 yilda Xalqaro Standartlashtirish Tashkiloti (ISO) deb nomlangan milliy standartlashtirish birlashmalari xalqaro federatsiyasini yaratishga sabab bo'ldi. ISO 25 mamlakatdan kelgan delegatlar tomonidan tashkil etilgan bo'lib, uning asosiy maqsadi mahsulot va xizmatlarning xavfsizligi, ishonchliligi va sifatini ta'minlash uchun standartlarni ishlab chiqishdir. Ushbu standartlar butun dunyo bo'ylab o'z sohalaridagi mutaxassislardan iborat texnik qo'mitalar tomonidan ishlab chiqilgan.

Bu mustaqil va nodavlat xalqaro tashkilot 162 ta milliy standartlashtirish tashkilotlarini o'z ichiga oladi. ISO Markaziy Kotibiyati hozirda Shveysariyaning Jeneva shahrida joylashgan.

ISO standartlari nima? 1987 yilda Xalqaro standartlashtirish tashkiloti ISO 9000 seriyasi nomi bilan ataluvchi bir qator sifat standartlarini ishlab chiqdi. Ular barcha turdagi va o'lchamdagi tashkilotlarga korxonalarda yuqori sifat madaniyatini targ'ib qiluvchi samarali boshqaruv tizimlarini joriy etish va qo'llab-quvvatlashga yordam berish uchun joriy qilingan.

ISO standarti — bu materiallar, mahsulotlar, jarayonlar va xizmatlardan foydalanish maqsadlariga mos bo'lgan talablar, qoidalar yoki xususiyatlarni belgilaydigan hujjat.

Biroq faqat 1987 yilda ISO sifat boshqaruvi uchun ISO 9001 standartini nashr etgandan so'ng tan olindi va bugungi kunda keng qo'llanilmoqda. Hozirgi vaqtgacha ISO 22 000 dan ortiq xalqaro standartlarni ishlab chiqqan, ulardan sifat boshqaruvi uchun ISO 9001, sinov va kalibrlash laboratoriyalari uchun ISO/IEC 17025 va axborot xavfsizligini boshqarish uchun ISO/IEC 27001 qo'llaniladigan uchta eng mashhur standartlardir[1].

Bugungi kunda dunyoning 150 dan ortiq mamlakatlari ISO a'zosi bo'lib, ularning har biri milliy standartlashtirish tashkilotlari orqali ushbu tashkilot bilan bog'lanadi. Tashkilotga tamal toshi ishlab chiqarishning jadal o'sishi va natijada, yirik sanoat mamlakatlari o'rtasida tovar ayir boshlashning kuchli rivojlanishi davrida qo'yildi. Standartlarning joriy etilishi mahsulotlarning arzonlashishiga, ishlab chiqarish tannarxining pasayishiga, chiqindilarning kamayishiga, turli mamlakatlarda ishlab chiqarilgan mahsulotlarning mosligini oshirishga, ulardan foydalanish va texnik xizmat ko'rsatishni soddalashtirishga olib keldi.

ISO xalqaro standartlarining ahamiyati. Xalqaro standartlar texnologik, iqtisodiy va ijtimoiy foyda keltiradi. Ular tovarlar va xizmatlarning texnik xususiyatlarini uyg'unlashtirishga, sanoatni yanada samarali qilishga va xalqaro savdodagi to'siqlarni bartaraf etishga yordam beradi. Xalqaro standartlarga muvofiqligi iste'molchilarni mahsulotlar ishonchli, samarali va ekologik toza ekanligiga ishonitirishga yordam beradi.

Xalqaro standartlar strategik vositalar va kompaniyalarga bugungi kunning eng dolzarb biznes muammolarini hal qilishda yordam beradigan ko'rsatmalardir. Ular biznes operatsiyalarini iloji boricha samarali qiladi, mahsuldorlikni oshiradi va kompaniyalarning yangi bozorlarga kirish imkoniyatini oshiradi.

Uning foydalilik jihatlariga quyidagilar kiradi:

Xarajatlarni tejash — xalqaro standartlar operatsiyalarni optimallashtiradi va shu orqali yakuniy natijani yaxshilaydi.

Mijozlarning qoniqish darajasini kengaytirish — standartlar sifatni yaxshilash, mijozlar ehtiyojini qondirish va sotish hajmini oshirish imkonini beradi.

Yangi bozorlarga kirish — standartlar savdo to'siqlarini yengib o'tishga va jahon bozorlariga kirishga yordam beradi.

Bozor ulushini oshirish — standartlar mahsuldorlik va raqobatbardoshlikni oshirishga ko'maklashadi.

Ekologik manfaatlar — standartlar atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirishga yordam beradi.

Bozor ulushini oshirish — standartlar mahsuldorlik va raqobatbardoshlikni oshirishga ko'maklashadi.

Ekologik manfaatlar — standartlar atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirishga yordam beradi.

TADQIQOT NATIJALARI

Raqamlardagi imtiyozlar. Ta'lim sohasidagi ISO standartlari. Standartlarning Buyuk Britaniya iqtisodiyotidagi yillik hissasi — 2,5 milliard funt sterling ni baholash layoqatiga ega hisoblanadilar (bu mulohaza orqali biz keng tarqalgan “sifat” ta'rifidagi “foydalanish uchun yaroqlilik” tushunchasini nazarda tutmoqdamiz). Ushbu terminologik muammoni hal qilish uchun ISO ishlab chiqarishdan tashqari, sohalaridagi ishtirokchilarga seminar yig'ilishida birga qat-nashish imkonini beruvchi mexanizmni yaratdi. Bu kishilar milliy delegatsiya orqali o'tishi kerak bo'lgan texnik qo'mita a'zolaridan farqli ravishda istalgan joydan kelishi mumkin. Seminarining maqsadi ma'lum bir sohada muayyan masalalar bo'yicha kelishilgan hujjat ishlab chiqarishdir. Ushbu hujjat Xalqaro seminar bitimi (International Workshop Agreement — IWA) deb nomlanadi va ta'lim yo'nalishida u IWA 2 deb ataladi. IWA 2 bilan noaniqlikni kamaytirish uchun ta'lim terminologiyalarida kelishuvga erishildi. Masalan, ta'lim mijosi sanoat kabi boshqa manfaatdor tomonlar bilan adashtirmasligi uchun “o'rganuvchi” sifati-da belgilandi. “Mahsulot” yoki “mahsulot dizayni” kabi boshqa atamalar mos ravishda “kurslar” yoki “o'quv dasturlari dizayni” kabi ta'limdagi tegishli atamalar bilan almashtirildi. Ta'kidlash joizki, IWAning maksimal muddati olti yilni tashkil qiladi, shundan so'ng u ISOning yangi namunadagi standartlariga o'tkazilishi yoki bekor qilinishi kerak bo'ladi. IWA 2 o'zining butun umri davomida ta'lim sohasi uchun ishlab chiqilgan ISO 9001:2000 standarti talqiniga hamrohlik qilish maqsadida 2003 va 2007 versiyalari bilan ishlab chiqilgan. ISO 9001:2008 nashr etilganida, IWA 2:2007 amalda foydalanish uchun yaroqsiz edi. IWA 2:2007 endi olib tashlangan va uning yangiroq namunasi mavjud emas. Bu esa ta'lim tashkilotlarida sifat boshqaruvini ta'minlash borasidagi standartlarni belgilashda ta'lim sohasiga oid maxsus atamalarni qo'llashni qiyinlashtiradi[1].

Xalqaro standartlashtirish tashkilotining ISO 9001:2015 standarti sifat boshqaruvi tizimlariga bo'lgan talablarni belgilab berdi. Mazkur standart har qanday ishlab chiqarish korxonasidan tortib turli xizmatlarni ko'rsatuvchi firma va kompaniyalargacha bo'lgan tashkilotlarning sifat boshqaruvi tizimlarini takomillashtirish uchun zarur bo'lgan talablarni nazarda tutadi. Natijada, ta'lim tashkilotlari ham ta'lim xizmatlarini ko'rsatuvchi sub'ekt sifatida ushbu standartlarni o'z boshqaruv tizimlariga tatbiq etishga harakat qilib keldi. Biroq ta'lim sohasi sanoatdan farqli xususiyatlarga ega bo'lganligi

bois ISO ta'lim tashkilotlari uchun maxsus standartni ishlab chiqishga majbur bo'ldi

ISO 21001:2018 "Ta'lim tashkilotlari — Ta'lim tashkilotlarini boshqarish tizimlari — Foydalanish bo'yicha yo'riqnomaga ega talablar"

xalqaro standarti 2018 yil may oyida chop etilgan¹. Bu ta'lim tashkilotlarini boshqarish tizimiga oid xalqaro standartning birinchi nashridir. ISO 21001 o'quvchilarning haqiqiy ta'lim ehtiyojlari va talablariga, tegishli taklif va tavsiyalarni ishlab chiqishga va natijalarni baholashga qaratilgan.

Ta'lim nafaqat asosiy huquq, balki jamiyatning muhim qismi bo'lgan- ligi sababli, bu sohadagi xizmatlar sifati barchani tashvishga solmoqda. Korporativ dunyoda maqsadlarni aniq belgilash va maqsadlarga erishishni o'lchash muvaffaqiyatni ta'minlashga yordam beradi. ISO 21001:2018 xalqaro standarti ta'lim tashkilotlari, xususan, oliy ta'lim muassasalarining ana shunday muvaffaqiyatini ta'minlashga qaratilgan. Ushbu standart ta'lim mahsulotlari va xizmatlarini taqdim etuvchilar, ta'lim xizmatlaridan foydalanuvchilar va boshqa manfaat- dor tomonlar (mehnat bozori, hukumat, jamiyat va boshqalar) ehtiyojlari- ni qondirishga qodir bo'lgan ta'lim muassasalari uchun umumiy boshqaruv vositasini taqdim etadi. Bu ISO 9001 standartiga asoslangan va yuqori darajadagi tuzilmadan foydalangan holda, ISOning boshqa boshqaruv tizimi standartlari bilan moslashtirilgan alohida mustaqil sifat menejmenti tizimi standartidir. ISO 21001 xalqaro standarti ta'lim muassasasi, o'quvchilar va boshqa manfaatdor tomonlar o'rtasidagi aniq o'zaro munosabatlarga qaratilgan.

ISO 21001:2018 ta'lim tashkilotlari uchun boshqaruv tizimlariga qo'yiladigan talablarni belgilaydigan standart bo'lib, u har qanday turdagi tashkilotlar tomonidan sifat menejmenti tizimlarini ishlab chiqish va joriy etishda keng qo'llaniladigan ISO 9001:2015 standartiga qisman o'xshaydi. ISO 21001:2018 maktablar va ta'lim provayderlariga xizmatlar sifatini yaxshilash va ularni qabul qiluvchilarning umidlari- ni qondirish uchun tashkiliy jarayonlarni boshqarish uchun yagona vositani taklif etadi.

Standart ta'lim muassasalariga o'z missiyasi va qarashlari bilan sa- marali moslashishga yordam berishga qaratilgan bo'lib, natijada, o'quvchi- lar va (jarayon hamda vaqtni yaxshilash orqali) o'qituvchilar, ota-onalar, shuningdek, boshqa manfaatdor tomonlarga foyda keltiradigan shaxsiy- lashtirilgan ta'lim tajribasiga erishiladi.

Standartning maqsadi va ahamiyati.**Standartning maqsadi:** mazkur hujjat ta'lim xizmatlari hamda mahsulotlari taqdim qiluvchi muassasalar uchun umumiy boshqaruv vosi- tasini taqdim etadi[2].

Ahamiyati: o'rganuvchilar, benefitsiarlar hamda boshqa manfaatdor tomonlarning talablariga qay darajada javob berayotganliklarini baholash, shuningdek, buni davomiy yaxshilab borish ta'lim muassasalari uchun har doim muhim ahamiyat kasb etadi.

Garchi mazkur hujjatning asosiy foydalanuvchilari ta'lim tashki- lotlari hamda o'rganuvchilar hisoblansa-da, barcha manfaatdor tomonlar ta'lim tashkilotlari boshqaruv tizimlarining standartlashtirish ti- zimlaridan foyda ko'radi.

Mazkur hujjatga asoslanib ta'lim tashkilotlari uchun boshqaruv tizimini joriy qiladigan tashkilot uchun ehtimoliy manfaatlar quyida- gilardir:

- maqsad va vazifalarning ta'lim siyosati bilan uyg'unligi;
- barcha uchun teng va qamrovli ravishda sifatli ta'limning taqdim qilinishi hamda

bu orqali ijtimoiy mas'uliyat hissining oshishi;

- barcha o'rganuvchilar, ayniqsa, maxsus e'tiborga muhtoj o'rganuvchilar, masofaviy ta'lim shaklidan foydalanuvchilar uchun individuallashtirilgan ta'lim jarayonlarining yaxshilanishi hamda uzluksiz ta'lim imkoniyatlari;

- samaradorlik darajasidan xabardor bo'lish va uni yaxshilashga imkon beruvchi mutanosib jarayonlar hamda baholash mezonlari;

- muassasaga nisbatan ishonchning mustahkamlanishi;

- ta'lim muassasalari uchun samarador boshqaruv amaliyotiga o'tishda yordam beradigan vositalar;

- muassasada rivojlanishga imkon beruvchi madaniyatning shakllanishi;

- mintaqaviy, milliy, ochiq, xususiy hamda boshqa mezonlarning xalqaro standartlar doirasida uyg'unlashuvi;

- manfaatdor tomonlarning jarayonda kengroq ko'lamda qatnashishi;

- yangilanish hamda takomillashuv jarayonining jadallashishi.

MUHOKAMA

Ta'lim tashkilotlari boshqaruv tizimlarining boshqaruv tamoyillari[1].

ISO 21001:2018 standartining asosiy yondashuvi. ISO 21001:2018 xalqaro standarti ta'lim sifatini boshqarish tizimini ishlab chiqish, qo'llash va samaradorligini oshirishga nisbatan yaxlit yondashuvni tatbiq etish imkonini beradi. Bu talabalar va ish beruvchilar, hukumat va boshqa benefitsiarlarning ehtiyojlarini qondirish orqali ularning qoniqish darajasini oshirishga yordam beradi.

Jarayonli yondashuv ta'lim tashkilotining siyosati, maqsadlari va strategik rejalariga muvofiq ko'zlangan natijalarga erishish uchun jarayonlarni va ularning o'zaro ta'sirini tizimli belgilash va boshqarishni o'z ichiga oladi. Jarayon va umuman tizim boshqaruvi imkoniyatlardan foydalanish va istalmagan natijalarning oldini olishga qaratilgan tavakkalchilikka asoslangan fikrlashga umumiy e'tibor qaratgan holda, "Rejalash — bajarish — tekshirish — harakat qilish" (Plan — Do — Check — Act — PDCA) sikli yordamida amalga oshirilishi mumkin. Ta'lim tashkilotlari uchun boshqaruv tizimida (Management system for educational organizations — EOMS) jarayonli yondashuvni qo'llash quyidagilarni ta'minlaydi:

- talablarni bajarishda tushunish va izchillik;

- jarayonlarni qo'shimcha qiymat nuqtai nazaridan ko'rib chiqish;

- jarayonning samarali boshqarilishiga erishish;

- ma'lumotlar va axborotlarni baholash asosida jarayonlarni takomillashtirish.

Ma'lumot uchun: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining

2022 yil 21 iyunda qabul qilingan "Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti faoliyatini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ — 290-son qarorida 2025 yil 1 yanvarga qadar "universitet boshqaruv tizimini ISO:21001 (Educational organizations — Management systems for educational organizations) talab lari asosida tashkil etish" vazifasi qo'yilgan[2].

Umuman olganda, ISO 21001:2018 xalqaro standarti ta'lim tashkilotlarini boshqarish tizimining asosiy tamoyillarini belgilaydi, ular orqali ushbu tashkilotlar o'qitish, o'rganish yoki tadqiqot yo'li bilan kompetensiyalarni egallash va

rivojlantirishni namoyish qilishi mumkin. Boshqa ISO menejment tizimi standartlarida bo'lgani kabi, u tashkilotga yetakchilik va ijtimoiy mas'uliyatni ta'kidlab, o'z kontekstini tushunish- ga imkon beruvchi "Rejalashtirish — bajarish — tekshirish — harakat qilish" siklidan foydalanadi. Ushbu sikl barcha jarayonlarga va umuman, ta'lim sifatini boshqarish tizimiga tatbiq etilishi mumkin. PDCA siklini qisqacha quyidagicha tavsiflash mumkin:

– **rejalashtirish:** tizim va uning faoliyat maqsadlarini, shuning- dek, ta'lim izlovchilari va manfaatdor tomonlarning talablariga hamda ta'lim muassasasi siyosatiga muvofiq natijalarga erishish uchun zarur bo'lgan resurslarni belgilash, potensial imkoniyatlarni aniqlash va xavflarni bartaraf etish (kamaytirish);

– **bajarish:** rejalashtirilgan chora-tadbirlarni bajarish (amalga oshirish);

– **baholash:** jarayonlarni va olingan mahsulotlarni (xizmatlarni) siyosat, maqsadlar, talablar va rejalashtirilgan tadbirlarga muvofiq monitoring qilish va o'lchash, shuningdek, natijalar hisoboti;

– **harakat:** agar zarur bo'lsa, samaradorlikni oshirish uchun chora ko'rish.

Ehtimoliy xavflarga qaratilgan fikrlash samarali missiyaga erishish uchun juda muhimdir. ISO 21001:2018 xalqaro standarti talablari- ni qondirish uchun ta'lim muassasalari risklarni bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlarni rejalashtirishi va amalga oshirishi zarur. Xatarlarni ham, imkoniyatlarni ham hisobga olish ta'lim sifatini boshqarish tizimi samaradorligini oshirish, yaxshilangan natijalarga erishish, salbiy oqibatlarining oldini olish uchun zamin yaratadi.

Imkoniyatlar mo'ljallangan natijaga erishish uchun qulay vaziyat natijasida paydo bo'lishi mumkin, masalan, oliy ta'lim muassasasiga ish beruvchilar va sobiq bitiruvchilarni jalb qilish yangi mahsulotlar va xizmatlarni (ta'lim dasturlari) ishlab chiqish hamda samaradorlikni oshirishga olib kelishi mumkin. Imkoniyatlar bilan bog'liq harakatlar ular bilan bog'liq xavflarni ham ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi. Odatda xavf noaniqlik natijasida yuzaga keladi va bunday noaniqlik ijobiy yoki salbiy oqibatlarga olib keladi. Xavfdan ijobiy og'ish potensial imkoniyatni berishi mumkin, ammo xavfning barcha ijobiy ta'siri mo'ljallangan natijaga erishishga olib kelmaydi[2].

Ta'kidlash joizki, Oliy ta'lim sifatini ta'minlash bo'yicha Yevropa assotsiatsiyasi ham ta'lim jarayonida foydalanish uchun "Evropa oliy ta'lim hududida sifatni ta'minlash bo'yicha standartlar va yo'riqnoma- lar (ESG 2015)" nomli o'z standartini ishlab chiqqan bo'lib, ushbu standart ISO 21001:2018 standartidan farqli ravishda barcha ta'lim tashkilotlarini emas, balki faqatgina oliy ta'lim muassasalari faoliyatiga taalluqli. Quyidagi jadvalda ESG 2015, ISO 21001:2018 va ISO 9001:2015 standartlarining asosiy talablari qiyosiy tahlil etilgan:

ESG	ISO 9001	ISO 21001
ifatni ta'minlash siyosati	etakchilik	uzoqni ko'ra oluvchi yetakchilik

ishlab chiqish va tasdiqlash dasturlari;	jarayonli yondashuv	daliarglla asoslangan qarorlar
ro'yxatga olish, talabalar yutuqlari, tan olish va serti- fikatlash	mijozlarga e'ti- bor	o'quvchilar va boshqa benefitsiarlarga e'tibor qaratish
talabaning ro'yxatga olinishi, muvaffaqiyati, tan olinishi va sertifikatlanishi		o'quvchilar va boshqa benefitsiarlarga e'tibor qaratish
pedagog xodimlar ishtiroki xodimlarni	ishtiroki	odamlarning ishtiroki
ta'lim resurslari va talabalarni qo'llab-quvvatlash		odamlarning ishtiroki; dalil- larga asoslangan qarorlar
Axborotni boshqarish	qaror qabul qilishda faktik yon- dashuv	dalillarga asoslangan qa- rorlar
ommaviy axborot		ma'lumotlar xavfsizligi va
doimiy monitoring va dastur- larni davriy ko'rib chiqish	doimiy takomil- lashtirish; bosh- qaruvga tizimli yondashuv	takomillashtirish; dalillarga asoslangan qarorlar
tashqi sifat kafolati	qaror qabul qilishda faktik yondashuv	munosabatlarni boshqarish

Yuqoridagi qiyosiy jadvaldan ko'rinib turibdiki, ESG 2015 standar- ti to'g'ridan- to'g'ri oliy ta'limda sifat boshqaruvini takomillashtirish va shu orqali sifatni kafolatlashni nazarda tutadi. ISO 9001:2015 standarti esa barcha turdagi tashkilotlarning sifat menejmenti tizimlari mezonlarini belgilaydi. ISO 21001:2018 standartini ISO 9001:2015 standartining ta'lim tashkilotlari uchun modifikatsiyalangan namunasi deyish mumkin [2]. ISOning mazkur har ikki standarti ham tashkilotlarni ko'proq mijozlar, o'rganuvchilar va boshqa manfaatdor tomonlarning ishonchini qozonishga yo'naltirilgan talablarni ilgari suradi. Shu boisdan ham bir qator tadqiqotlarda ISO standartlari asosan tadbir- korlik sub'ektlari manfaatlarini himoya qiluvchi marketing vositasi ekanligiga urg'u berilib, haqiqiy holatda jarayonlarni kutilganidek yaxshilashga olib kelmasligi

haqidagi xulosalarga duch kelamiz. Shunday bo'lsa-da, ISO 21001:2018 standartini amaliyotga to'g'ri tatbiq etish oliy ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'limni ta'minlash hamda boshqaruv tizimini yanada samaraliroq qilish orqali oliy ta'lim sifatini oshirishda muhim omil bo'lishi mumkin[1].

XULOSA

Pedagogik tizimni takomillashtirishning asosiy yo'llari ikkita: intensiv va ekstensiv. Intensiv rivojlanish pedagogik sistemani ichki imkoniyatlar hisobiga, ekstensiv yo'l esa qo'shimcha kuchlar jalb etish - ya'ni, vositalar, asbob-uskunalar, texnologiyalar hisobiga takomillashtirishni ko'zda tutadi[5]. Pedagogika texnologiyaning intensiv rivojlanish imkoniyatlari tugagan deb hisoblanadi: maktabning mavjudligi ming yilliklar davomida hamma yo'llarni sinab ko'rib bo'lgan, hozirgi pedagoglar nasibasi qaytarish, tarbiya mazmuni va vazifasini, mantiqiy chuqur esga olish, uning birlamchi asoslariga chuqur tushib borishdan iborat. Deyarli har bir o'quv muammosi fikrlash faoliyatini faollashtirishga imkon beradi, biroq ularning har biri ham ilmiy darajada pedagogik va psixologik tushunchalarni mustaqil shakllantirishga olib kelmaydi[6]. SHu bois pedagogik, texnik-texnologik muammoli vaziyatli topshiriqlarni ishlab chiqishda o'quv muammolarining didaktik xususiyatlarini hisobga olish zarur. Topshiriq to'g'ri ifoda etilsa, ularni talaba tomonidan qabul qilinishi va o'quv faoliyatiga nisbatan qo'yiluvchi talablar to'plami sifatida e'tirof etish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Axmedov To'ychi Oliy ta'lim boshqaruvi: ISO talablari va ustuvor vazifalar metodik qo'llanma / T.Axmedov, F.Ibrohimov. – T.: “Yetakchi nashriyoti”, 2024 y. – 32 b.

2. Qarang: <https://lex.uz/docs/6079422>.

3.ISO 21001:2018 — Educational organizations — Management systems for educational organizations — Requirements with guidance for use. [Online]. Available: <https://www.iso.org/standard/66266.html>.

4.Dzhumaev M.I. Competence- based approach to teaching mathematics to primary school students according to the requirements in the national curriculum of Uzbekistan Science and innovation. International Scientific Journal Volume 3 Issue 2 February 2024 Uif-2022: 8.2 | Issn: 2181-3337 | Scientists.Uz. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10694172>

5. Djumaev, M.I. Algorithm - methodological training of future primary school teachers in teaching primary science / M.I. Djumaev, M.M. Djumaeva // Bulletin of Dulaty University. - 2024. - No. 2. - P. 75-81 MRNTI 14.35.09 <https://doi.org/10.55956/MQKC8014>

6. Djumaev M.I. Competence-based approach in teaching mathematics to primary school students according to the requirements of the national curriculum of Uzbekistan. Shymkent "KhDU" baspasy ISBN 9965-544-22-0 2024 - 306-311

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
3-son

Nashr qilingan sana: 29.03.2025.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172